

Parlament de les Illes Balears

Intervenció del president Baltasar Picornell al seminari de la Conferència de Assemblees Legislatives Regionals Europees (Calre)

València, 3 i 4 de maig de 2018

A la Unió Europea, més de 20 milions de persones parlen una llengua minoritària, a més de l'oficial de l'estat del qual tenen la ciutadania. D'aquestes, gairebé el 50% viu a Espanya.

El català, amb 7 milions, és la llengua minoritària amb més parlants d'Europa. A més, les estadístiques diuen que el 90% dels joves entre 15 i 29 anys la coneixen i la saben parlar i escriure. Vist així podríem dir que la nostra situació és privilegiada, però tot i això, a les Balears, l'ús social, l'ús als mitjans o la presència al carrer del català estan lluny del que podem considerar normal. Entorn a un 30% dels habitants de les illes l'utilitzen entre els amics, veïns o companys d'estudis.

El 1986, 3 anys després de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, s'aprovà per unanimitat la Llei de normalització lingüística. Vull recalcar aquest fet, la llengua era un tema que creava unanimitat a la cambra legislativa.

A l'exposició de motius deia: “És així que la nostra llengua, que ha estat i és vehicle d'una cultura universal, es troba, actualment, en una situació de desvaliment. [...] Amb el restabliment de la democràcia, la Constitució i l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears han establert un marc legal que permet iniciar un procés de recobrament i de promoció de la llengua pròpia de les Illes Balears que pot alleugerir parcialment la situació actual.”

Parlament de les Illes Balears

La diagnosi era clara, ens feia falta revertir la situació en què és trobava la nostra llengua. Tots els partits polítics així ho entenien i així ho plasmaren a la norma.

Si observam els estudis en termes de llengua podem extraure que tot i que la tendència és positiva en molts d'aspectes, el diagnòstic actual no dista molt del fet l'any 86, i per tant la necessitat de protecció i foment de la llengua segueix tant present com abans.

Deixau-me que repassi breument el tractament de la llengua a les nostres normes.

La Constitució espanyola, a l'article 3, diu que «el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat», la qual «tots els espanyols tenen el deure de conèixer i el dret d'usar»; que «les altres llengües espanyoles seran també oficials a les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus estatuts», i que «la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que ha d'ésser objecte d'un respecte i protecció especials».

La Llei orgànica 2/1983, de 25 de febrer, de l'Estatut d'autonomia per a les Illes Balears, al seu article 3, estableix que la llengua pròpia de la comunitat autònoma és la catalana, cooficial amb la castellana, i assenyala el dret que tenen tots els ciutadans de conèixer-la i d'usar-la sense que ningú no pugui ésser discriminat per causa de l'idioma.

La Llei 3/1986, de normalització lingüística, aprovada per consens com ja he dit, va ser el primer instrument legal que dotava de drets lingüístics els ciutadans de les Illes Balears i establia les obligacions per a les administracions públiques.

El Decret de mínims de 1997, va regular l'ús i l'ensenyament de la llengua catalana en els centres docents no universitaris de les Illes Balears, establint que el 50% de l'escolarització s'ha de cursar en català.

Parlament de les Illes Balears

El Decret 24/2009, estableix el termini de dos anys per assolir el nivell requerit de català a tots aquells professionals que ocupassin una plaça als hospitals públics i garantia així l'atenció en la llengua pròpia.

Segons la norma, la llengua catalana i la llengua castellana són totes dues llengües oficials de la comunitat autònoma, amb el mateix rang, si bé de naturalesa diferent: l'oficialitat de la llengua catalana es basa en un estatut de territorialitat, amb el propòsit de mantenir la primacia de cada llengua en el seu territori històric. L'oficialitat del castellà, establerta per la Constitució a tot l'Estat, es basa en un estatut personal, a fi d'emparar els drets lingüístics dels ciutadans, encara que la seva llengua no sigui la pròpia del territori.

Aquest seguit de normes, i el consens que generaren, han aconseguit que l'ús de la llengua a les institucions sigui una cosa normal. El català és la llengua vehicular a totes les administracions.

En el cas del Parlament, podem dir que l'ús de la llengua pròpia està generalitzat. Tots els documents de treball és fan normalment en català i les comunicacions entre els grups, amb la premsa, amb els ciutadans i entre institucions també. Podem dir que gaudim d'una total normalitat i que l'ús de la llengua no genera conflicte.

Si bé aquesta normalitat amb la que vivim al Parlament és generalitzada, no és extensible a la tota la resta d'administracions, on encara trobam reticències a l'hora de prendre mesures per assegurar el coneixement de la llengua per part de tots els treballadors públics.

Aquests consens polític que tan positivament ha servit de suport a l'ús de la llengua en molts d'àmbits, no és va trencar fins al 2011, quan el govern autonòmic va iniciar una sèrie de reformes que disminuïen la protecció del català i el posaven en situació de risc, fet que va denunciar el Consell

Parlament de les Illes Balears

d'Europa.

Només començar a caminar aquell govern va derogar el Decret 24/2009. Va aprovar una nova llei de comerç, que eliminava l'obligació de retolar com a mínim en català. I amb la nova Llei de Funció Pública va eliminar l'obligatorietat de conèixer el català per accedir a l'Administració. El punt més polèmic d'aquesta ofensiva va ser l'anomenat TIL, Decret pel tractament integrat de les llengües, que disminuïa el nombre d'hores de català a les escoles.

Aquesta ruptura del consens lingüístic va provocar una reacció ciutadana contundent, amb grans mobilitzacions que no acabaren fins que retornàrem al marc del 86.

El 2015 una nova majoria progressista va recuperar totes les previsions de la llei original que s'havien eliminat. Com la recuperació dels usos simbòlics, alguns usos establerts per defecte (comunicacions amb la ciutadania i expedició de certificacions), la forma única dels topònims en català o la previsió d'una capacitació en llengua catalana generalitzada per als funcionaris.

Com sabeu el moment actual ha canviat, l'escenari polític empès per la crisi i la indignació d'una part de la població ha polaritzat i ha ampliat l'espectre polític. L'agenda mediàtica canvia, com ho fan les noves exigències socials, els debats públics i les temàtiques. Dins aquest nou marc la necessitat dels partits de marcar perfil, posa en perill el consens tant necessari per protegir un patrimoni que és de totes.

En molts de llocs, nous actors han entrat a formar part de les nostres cambres i institucions, una pluralitat que hauria d'ajudar a cercar consensos.

Parlament de les Illes Balears

Hem d'aconseguir que aquest nou escenari deixi la llengua fora del conflicte polític i que el consens i el sentit comú s'imposin a l'hora d'aconseguir vots amb un patrimoni fràgil com és la llengua.

La normalització lingüística és una tasca de futur. La situació actual de la llengua reclama una defensa per aconseguir una situació de normalitat, allò que era evident el 1986 ha de tornar a ser-ho. Encara queda molt de camí per recórrer fins a garantir que els ciutadans de les Illes Balears puguin emprar la llengua catalana en condicions de normalitat.

La manca d'estudis sobre l'evolució de l'ús de la llengua evidencia la manca de capacitat a l'hora de dirigir unes polítiques apropiades. Sense un bon diagnòstic, sense un seguiment real, és molt difícil avançar cap a una situació de millora. Necessitam administracions que facin un seguiment, que adoptin mesures per monitoritzar la informació a fi de controlar en cada moment els indicadors i controlar millor les polítiques que es duen a terme.

S'haurien d'invertir recursos per aconseguir una avaluació contínua dels progressos en matèria de llengua, per saber si les polítiques que estam aplicant són suficients, per fer plans que ens permetin assolir nous reptes, per, en definitiva, aconseguir reconciliar el discurs i la realitat.

La defensa de les nostres llengües és la nostra petita contribució al patrimoni lingüístic del món i som responsables d'assegurar-ne la continuïtat.